

UDK:378.144

Abdurauf YO'LDASHEV,
Qo'qon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi
E-mail yabdurauf740@gmail.com

QDPI dosenti, PhD M.Isabayeva taqrizi asosida

DEVELOPMENT OF STUDENTS' CREATIVE ACTIVITY IN THE CREDIT MODULE SYSTEM

Annotation

Creating a software system for the development of students' creative activity in the credit module system of higher education institutions. Development of the technology of organizing the creative activities of students through the credit module system. The specific features of education through the credit system are the development of the use of information technologies in educational institutions in the scientific, theoretical and practical work of scientists and teachers. Organization of students' creative activities is considered by us through the credit module system, based on educational forms such as courses, Olympiads, conferences.

Key words: The didactic possibilities of organizing creative activities through the credit module system of the requirements are inextricably linked with adequate solving of logical issues, critical thinking, pedagogical cooperation and comparative clarification of the actual and potential possibilities of creativity in accordance with educational goals, as well as professional ideal level, professional communication, problem approaches. 'improving by providing.

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ В КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЕ

Аннотация

Создание программного комплекса развития творческой активности студентов в кредитно-модульной системе высших учебных заведений. Разработка технологии организации творческой деятельности студентов через кредитно-модульную систему. Спецификой обучения по кредитной системе является развитие использования информационных технологий в образовательных учреждениях в научной, теоретической и практической работе ученых и преподавателей. Организация творческой деятельности студентов рассматривается нами через кредитно-модульную систему, основанную на таких формах обучения, как курсы, олимпиады, конференции.

Ключевые слова: Дидактические возможности организации творческой деятельности через кредитно-модульную систему требований неразрывно связаны с адекватным решением логических задач, критическим мышлением, педагогическим сотрудничеством и сравнительным выяснением действительных и потенциальных возможностей творчества в соответствии с образовательными целями, а также с адекватным решением логических задач. как профессиональный идеальный уровень, профессиональное общение, проблемные подходы «совершенствование через обеспечение».

KREDIT MODUL TIZIMIDA TALABALARNING IJODIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH

Annotatsiya

Oliy ta'lim muassasalarining Kredit modul tizimida Talabalarining ijodiy faoliyatini rivojlantirish dasturiy taminot yaratish. Kredit modul tizimi orqali ta'lim oluvchilarning ijodiy faoliyatini tashkil etish texnologiyasini ishlab chiqish. Kredit tizimi orqali ta'limning o'ziga xos xususiyatlari olimlar va o'qituvchilarning ilmiy, nazariy va amaliy ishlarida ta'lim muassasalarida axborot texnologiyalaridan foydalanishni rivojlantirish. Talabalarining ijodiy faoliyatini tashkil etish biz tomonidan kredit modultizimi orqali, kurslar, olimpiadalar, konferentsiyalar kabi ta'lim shakllari asosida ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Talabalarining kredit modul tizimi orqali ijodiy faoliyatini tashkil etishni didaktik imkoniyatlari mantiqiy masalalarni aдекват yechish, tanqidiy fikrlash, pedagogik hamkorlik hamda kreativlikning aktual va potentsial imkoniyatlarini ta'limiy maqsadlarga mos ravishda qiyosiy aniqlashtirish hamda kasbiy ideal darajasi, kasbiy muloqot, muammoli yondashuvlar bilan uzviy aloqadorligini ta'minlash orqali takomillashtirish.

Kirish. Jahon ta'lim tashkilotlarida talabalarining ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalari amaliyotga joriy etilmokda. Xalqaro tashkilotlar va rivojlangan davlatlar tomonidan qabul qilingan 2030 yilgacha yangi ta'lim konseptsiyasida "ta'lim taraqqiyotining asosiy harakatlan-tiruvchi kuch va barqaror rivojlanish maqsadlariga yetkazuvchi muhim faoliyat" deb e'tirof etilib, talabalarining ijodiy qobiliyatini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish, ularning ijodiy faolligini pedagogik tajribalar asosida o'rganish, o'z ustida ishlash ko'nikmalarini zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish asosida oshirishga asoslangan yirik loyihalarni amalga oshirish bo'yicha tizimli ishlar olib borilmoqda.

Jahon ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarida talabalarni kredit modul tizimi asosida ta'lim bilan kunduzgi

ta'lim muassasalarini maktablar va universitetlar shug'ullanadi, ularda tegishli markazlar yoki bo'limlar tashkil etiladi. Ularning maqsadlari talabalarga tarmoqdagi uslubiy ishlanmalar, kurslar, dasturlardan foydalanish va taklif qilingan materialni o'zlashtirishda pedagogik yordam berish bilan bog'liq. Ta'lim markazlari faoliyatini tahlil qilishimiz shuni ko'rsatdiki, ularning maqsadlari ko'p jihatdan kunduzgi ta'limning an'anaviy vazifalarini takrorlaydi: talabalarining maqsadlari, qoida tariqasida, tashqaridan belgilanadi, o'quv rejaları va dasturlari hisobga olinmaydi va o'quvchilarning individual xususiyatlari, ularning harakatlarining tuzilishi asosan talabalarining o'zlari ishtirokisiz belgilanadi.

Respublikamizda so'ngi yillarda talabalarining ijodiy qobiliyatini va tafakkurini rivojlantirish, pedagogik oliy ta'lim tashkilotlarida talabalarining pedagogik va metodik jihatdan

tayyorlashni yanada takomillashtirishning me'yoriy asoslari yaratilmoqda. "Pedagog-kadrlarning bilimi va malakasini xalqaro darajaga olib chiqish" ustivor vazifalar etib belgilandi. Natijada, talabalarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish orqali sohalar uchun zarur yetakchi kadrlar tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari oshirildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son «2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida», 2019 yil 8 oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF-5847-son, 2020 yil 29 oktyabrdagi "Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish kontsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF-6097-son farmonlari, 2017 yil 20 apreldagi PQ-2909-son "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarorlari, 2017 yil 30 iyundagi PF-6017-son "O'zbekiston Respublikasida Yoshlarga oid davlat siyosatini tubdan isloh qilish va yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida" qarorlari hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu dissertatsiya ishi muayyan darajada xizmat qiladi

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Respublikamizda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning nazariy va metodik asoslari hamda elektron adabiyotlarni, elektron axborot-ta'lim resurslarini, dasturiy qobiqlarini yaratish, ta'lim jarayonida qo'llash imkoniyatlariga mamlakatimiz olimlari A.Abduqodirov, R.Boqiev, U.Begimqulov, S.S.G'ulomov, N.A.Kayumova, M.E.Mamarajabov, N.I.Tayloqov, D.Toshtemirov U.Yuldashev va boshqalarning tadqiqot ishlarida o'z aksini topgan.

Kunduzgi ta'lim jarayonida talabalarning ijodiy faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik asoslari K. Babanskiy, V.G.Razumovskiy, V.P.Zinshenko, V.P.Simonov, E.A.Smironova, I.S.Yakimanskaya. pedagogik ishni kompyuterlashtirish va ta'limni axborotlashtirish g'oyalari E.P.Velixon, A.P.Ershov, V.S.Lednev, A.A.Kuznetsov, V.G.Kinesov, V.G.Kinelev Ya.A.Vagramenko, A.N.Tixonov, maktab va OTMda telekommunikatsiya vositalaridan foydalanishning falsafiy-uslubiy, didaktik va tashkiliy-metodik masalalari A.V.Xutorskoy, A.A. Andreev, E.I. Mashbits, I.V. Maruseva, M.V.Moiseva, va boshqalar.

Xorijiy mamlakatlar kredit modul tizimi va uning rivojlanishida ta'lim tizimida ijodiy qobiliyatlar va kreativlikni rivojlantirish masalalari Barron Frank, Drapeau Patti, J.C.Gowan, Joyce VanTassel-Baska, Maud Besançon, Miller David Lee, A.J.Miller, Murat Tekin, Özden Taşgin, Ugur Saklar tomonidan yoritilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Talabalarning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish nuqtai nazaridan shuni ta'kidlash kerakki, kredit modul tizimida talabalar va o'qituvchilar o'rtasida ma'lumot almashish emas, balki ular tomonidan kompyuter telekommunikatsiyalaridan foydalangan holda o'quv mahsulotini yaratish, shundan so'ng axborot almashish va muhokama qilish va boshqa tadbirlarni amalga oshirish muhim sanaladi.

Kredit modul tizimida aspektida kompyuter telekommunikatsiyalarining didaktik xossalari va vazifalari haqida gapirar ekan, Ye.S.Polat ikki omilning muhimligini ta'kidlaydi. Birinchi omil - kredit modul tizimida o'qituvchining bo'lishi va natijada o'quv jarayonini boshqarish funksiyasini ishlab chiqish. Ikkinchi, juda muhim bo'lib, Ye.S.Polat tomonidan alohida ta'kidlab o'tilgan omil mazmuni, usullari, tashkiliy shakllari, o'quv vositalarini tanlashni belgilovchi ma'lum bir didaktik kontsepsiyaga asoslangan modul tizimida tizimini qurishdir. Afsuski, kunduzgi texnika universitetlar negizida tashkil etilgan

ko'plab kredit modul tizimida o'z o'quv dasturlarini bilimlarni "o'tkazish" tushunchasidan boshlab ta'lim mazmuniga an'anaviy yondashuv asosida ishlab chiqadi.

Shu bilan birga, ilg'or mahalliy pedagogika fani ta'limning didaktik asoslari bilan shug'ullanib, o'quv faoliyatini tashkil etishda faollik yondashish zarurligini ta'kidlaydi (V.V.Davidov, L.V.Zankov, V.D.Shadrikov, I.I.Logvinov, P.I.Pidkasisty, V.P. Simonov, A.V. Xutorskoy va boshqalar). Shunday qilib, mutaxassislar tomonidan ishlab chiqilgan kredit modul tizimini ta'limning texnologik asoslarini o'quv faoliyatida talabalar shaxsini ijodiy rivojlantirishga qaratilgan ilg'or pedagogik texnologiyalardan ajratish mavjud. Oliy ta'limda kredit modul tizimida usullarini ishlab chiqish bo'yicha yetakchi universitetlar xodimlari kredit modul tizimida kunduzgi va sirtqi ta'lim bilan bir qatorda kompyuter va telekommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan ta'limning eng yaxshi an'anaviy va innovatsion usullari, vositalari va shakllari o'zida jamlagan ta'lim shakli deb atashadi. Ushbu yondashuv zamonaviy telekommunikatsiya tizimlarining tobora ortib borayotgan texnologik kuchiga va uzatilayotgan axborotni boshqarishning cheksiz imkoniyatlariga asoslanadi. A.A.Andreev, V.I.Soldatkinlar masofaviy ta'limni "o'qituvchilar va talabalarning bir-biri bilan va o'quv qurollari bilan, ularning makon va vaqtdagi joylashuviga qarab o'zgarimas, ma'lum bir didaktik tizimda amalga oshiriladigan maqsadli, tashkil etilgan interaktiv o'zaro ta'siri" deb ta'riflaydilar (A.Andreev, V.I.Soldatkin, 1999, 33-bet). Bunday MT tizimining elementlari quyi tizimlardir: o'quv maqsadlari, o'quv mazmuni, o'quv usullari, o'quv vositalari, o'rganishning tashkiliy shakllari, aniqlash va nazorat qilish, o'quv va moddiy, moliyaviy-iqtisodiy, huquqiy, marketing.

kredit modul tizimida didaktik asoslarini ishlab chiqishda A.V.Xutorskoy kompyuter telekommunikatsiyalari yordamida ijodiy ta'limni rivojlantirish bilan bog'liq holda masofaviy ta'limning quyidagi imkoniyatlari haqida gapiradi:

- o'quvchining ta'lim jarayonida, ta'lim maqsadlarini belgilashda, turli ta'lim yo'nalishlarida o'rganishning asosiy yo'nalishlari, shakllari va sur'atlarini tanlashda faol rolini kuchaytirish;

- darslarning interfaol shakllari, multimediali o'quv dasturlari yordamida o'quv jarayonining evristik komponentini oshirish;

- an'anaviy ta'limga nisbatan qulayroq, o'quvchining ijodiy o'zligini namoyon qilishi uchun sharoitlar, o'quvchilarning o'z ijodiy faoliyati mahsullarini hamma uchun namoyish qilish imkoniyati, bolalarning ijodiy yutuqlarini baholash uchun keng ekspert imkoniyatlarini yaratish.

Yuqoridagi imkoniyatlarni amalga oshirish uchun pedagogik shart-sharoitlar va vositalarni ishlab chiqish vazifasi qo'yildi.

Kredit modul tizimida talabalarning shaxsiy rivojlanishi uchun ham zarur shart-sharoitlarga ega. I.V.Robert zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'limdagi o'rnini o'rganar ekan, shaxsning shakllanish jarayonini shunday izohlaydi: Ideal holda, har bir shaxs shaxs bo'lish jarayonidan o'tishi kerak. Zamonaviy sotsiologik va psixologik-pedagogik tadqiqotlar bizni ishontirmoqdaki, inson o'zini, ijodiy salohiyatini anglagan murakkab shaxsdir va bu, hech bo'lmaganda, insonning o'zi uchun ham, butun jamiyatning ham farovon yashashi uchun takomillashtirish va o'zini-o'zi takomillashtirish yo'lida yanada harakat qilish uchun zarur shartdir "(Robert I.V., 1994 yil, 3-bet).

Biz o'z tadqiqotimizda yuqoridagi imkoniyatlarni amalga oshiradigan kredit modul tizimida turli shakllari orqali tashkil etishning pedagogik tizimini ishlab chiqish vazifasini o'z oldimizga qo'ydik. Bunday holda, modul tizimida faoliyatining evristik shakllari yuzma-yuz bo'lganlarga

nisbatan sezilarli afzalliklarga ega, chunki ular yanada samarali, ma'lumotli va samarali bo'lib chiqadi va maktab o'quvchilarining shaxsiy ta'lim traektoriyasi uchun sharoitlarni oshiradi..

Tahlil va natijalar. Shuni aytish kerakki, kredit modul tizimida . Pedagogik tushunchalar, dasturlar, kurslar va veb-saytlarni tahlil qilish asosida biz shunday xulosaga keldikki maktab o'quvchilari uchun ichki masofaviy ta'lim: birinchidan, hali ham ko'p jihatdan G'arb tushunchalariga qaratilgan (loyihaviy ish usullari, veb-kvestlar); ikkinchidan, uning asosini ko'pincha o'quvchilarning samarali faoliyati emas, balki ma'lumotlarni qidirish, to'plash va almashish tashkil qiladi; uchinchidan, alohida ta'lim tashkilotlari bundan mustasno, maktab o'quvchilarining o'zini ijodiy amalga oshirish g'oyalari asoslangan kredit modul tizimida mahalliy tizimi mavjud emas. Bunday tizim elementlarini ishlab chiqish tadqiqotimizning asosiy vazifalaridan biridir.

O'tkazilgan tahlil, shuningdek, qidiruv pedagogik eksperiment shuni ko'rsatdiki, kredit modul tizimida talabalarning ijtimoiy tajribaning turli sohalari bilan o'zaro aloqalarini kengaytirishga qodir. Talabalar: bugungi va kelajak hayotida zarur bo'lgan universal ko'nikmalar, haqiqatga yaqin bo'lgan keng ko'lamli o'quv vazifalarini hal qilish tajribasi, ijodiy konstruktiv faoliyat tajribasi, baholash tajribasi,

noma'lum odamlar bilan muloqot qilish tajribasi (turli shahar va mamlakatlardan kelgan talabalar), koordinatorlar, ekspertlar va boshqalar), an'anaviy kunduzgi ta'limda shakllanmagan, ammo zamonaviy jamiyat hayoti uchun dolzarbdir.

Xulosa va takliflar. Shunday qilib, kredit modul tizimi tarzda ijodiy faoliyatni tashkil etish uchun ishlab chiqilgan texnologiyadan foydalanish bo'yicha tajriba shuni ko'rsatdiki, ushbu texnologiya o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, o'quv jarayonini tashkil etish va muloqotni qo'llash qobiliyati kabi umumiy o'quv vazifalarini hal qilishga imkon beradi. ijodiy mahsulotni himoya qilish ko'nikmalari. Kompyuter texnologiyalaridan foydalanish bilan bog'liq o'quv muammolarini hal qilish qiyin bo'lgan kunduzgi ta'limda o'qituvchilar va talabalarning kredit modul tizimida kurslarda, viktorinalarda, loyihalarda ishtirok etishi ularga individual ta'lim yo'llarini ishlab chiqishga, maqsad va vazifalarni aniqlashga yordam beradi. ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish. Kompyuter texnologiyalari yordamida talabalarning ijodiy faoliyatini tashkil etuvchi kredit modul tizimida texnologiyalarini ishlab chiqish talabalarga kunduzgi ta'limni to'ldirish, o'z ta'limida faol rolini kuchaytirish, o'z bilimlariga muvofiq ijodiy salohiyatini, mavjud qobiliyatlarni ro'yobga chiqarish imkonini beradi.

ADABIYOTLAR

1. Баранова Н. Что такое открытый код. <https://te-st.ru/2017/10/06/what-is-open-source/>
2. Бегимкулов У.Ш. Олий педагогик таълим тизимига замонавий ахборот ва коммуникация технологияларини жорий этишнинг илмий-педагогик асослари. Пед.фан. доктори дис. – Тошкент: ТДПУ, 2007. - 250 б.
3. Бекаревич Ю., Пушкина Н. Самоучитель Microsoft Access 2013. Санк-Петербург. «БХВ-Петербург», 2014.- 465 с.
4. Давлатов О.Ф. Талабаларда ахборот хавфсизлигини таъминлаш компетентлигини тарихий-маданий мерос воситасида ривожлантириш. Педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати. – Тошкент, 2018. -57 б.
5. Кулагин В.П. Философия информатики. Наука и образование. Образовательные ресурсы и технологии•2015'2(10). - Стр.76-81. <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofiya-informatiki>
6. Мамаражабов М.Э Информатика дарсларида тарқатма материаллардан фойдаланиш // Педагогик маҳорат.- Бухоро, 2003. -№3. -Б. 69-72.
7. Сурупов Б.М. Ахборот коммуникация технологияларини ўқитиш методикаси. Иқтисодиёт йўналиши талабалари учун услубий қўлланма. -Т.: Фан ва технологиялари. -2018. -104 б.